

[ایران کنفرانس](#)

همه چیز درباره آزمون دکتری 93

چهارمین آزمون دکتری دانشگاه‌ها حدود دو ماه دیگر روز جمعه 16 اسفند ماه سال جاری با رقابت 239 هزار و 90 نفر به صورت همزمان در سراسر کشور برگزار می‌شود.

به گزارش سرویس دانشگاهی خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ضرورت برگزاری آزمون دکتری، تغییر ضرایب دروس آزمونی، افزایش اختیار دانشگاه‌ها در پذیرش دانشجو، کیفیت آزمون، ظرفیت پذیرش و... تنها بخشی از پرسش‌هایی بود که متقاضیان ورود به دوره دکتری دانشگاه‌ها از طریق ایسنا خطاب به مسئولان سازمان سنجش مطرح کردند.

دکتر ابراهیم خدایی رییس سازمان سنجش آموزش کشور در گفت‌وگو با ایسنا که در محل این خبرگزاری انجام شد، به این پرسش‌ها پاسخ دادند. دکتر خدایی رییس سازمان سنجش با اشاره به اینکه آزمون کتبی دکتری نقش غربالگری را جهت پذیرش دانشجو ایفا می‌کند، گفت: با توجه به اینکه امکان بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) برای تمام داوطلبان آزمون دکتری وجود ندارد، وجود چنین غربالگری پیش از معرفی دانشجو به دانشگاه لازم است البته در این زمینه لازم است شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسب صورت گیرد.

افزایش 11 درصدی شمار داوطلبان آزمون دکتری

وی با اشاره به اینکه تعداد داوطلبان آزمون دکتری سال 93 نسبت به سال گذشته حدود 11 درصد افزایش پیدا کرده است، اظهار کرد: در حال حاضر چند تغییر در نحوه پذیرش دکتری از جمله تغییر وزن و تاثیر سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) و آزمون کتبی و ضریب آزمون زبان و همچنین تک نوبته شدن آزمون دکتری به وجود آمده است.

رییس سازمان سنجش با اشاره به تاریخچه آزمون دکتری در این سازمان، گفت: برگزاری آزمون کتبی اولیه برای پذیرش دانشجوی دکتری از سال 90 بر عهده سازمان سنجش قرار داده شد و امسال چهارمین سالیست که سازمان این آزمون را برگزار می‌کند و طی این سال‌ها نیز تغییراتی در نحوه پذیرش دانشجوی دکتری و تاثیر سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) در پذیرش به وجود آمده است.

خدایی با بیان اینکه پذیرش دانشجوی دکتری در ابتدا به صورت GRE و عمومی برگزار می‌شد و بررسی "سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی)" پس از معرفی دانشجو به دانشگاه، محوریت صد درصدی در پذیرش دانشجو داشت، تصریح کرد: در سال دوم برگزاری این آزمون وزن سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) به دو سوم کاهش یافت ولی در سال گذشته وزن سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) در پذیرش دانشجوی دکتری

به 50 درصد رسید و امسال نیز با بررسی روند آزمون و تحلیل موقعیت گذشته بار دیگر وزن سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) دانشگاه‌ها به 70 درصد افزایش پیدا کرد.

وی نقش آزمون کتبی اولیه را در پذیرش دانشجویان نقش غربالگری که از بین داوطلبان تعدادی را برای معرفی به دانشگاه‌ها انتخاب می‌کند، دانست و افزود: در مرحله اول حدود چهار تا پنج برابر ظرفیت پذیرش، داوطلب مجاز به انتخاب رشته می‌شود و سپس در مرحله بعدی حدود 2.5 برابر ظرفیت نیز برای بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) به دانشگاه معرفی می‌شوند که این امر باعث می‌شود از حجم داوطلبان کاسته و انجام سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) از سوی دانشگاه برای دانشجویان و استادان آسان‌تر شود.

رییس سازمان سنجش در نظر گرفتن دو دیدگاه را برای شکل‌گیری نحوه داوطلبان آزمون دکتری و پذیرش در دانشگاه‌ها مهم ارزیابی کرد و گفت: یکی از این دیدگاه‌ها، دیدگاه استادان است که خواستار اختیار عمل بیشتر دانشگاه برای پذیرش دانشجوی دکتری‌اند و دیدگاه دیگر دانشجویانی‌اند که خواستار شفاف‌سازی روند پذیرش از طریق تاثیر بیشتر آزمون کتبی هستند، اما نباید به هیچ یک از این دو دیدگاه به صورت مطلق نگاه شود و باید یک روش ترکیبی در این خصوص اتخاذ شود.

وی با موثر ندانستن شیوه گذشته پذیرش دانشجویان از طریق بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) تنها با توجه به تعداد زیاد داوطلب شرکت در دوره‌های دکتری، اظهار کرد: اما در کنار به کارگیری این روش ترکیبی، لازم است شفاف‌سازی کامل نیز در این زمینه صورت گیرد.

خدایی با بیان اینکه یک سنجش ابتدایی جهت پذیرش دانشجوی دکتری برگزار می‌شود است که داوطلبان را کد رشته‌های تحصیلی‌شان می‌سنجد، خاطر نشان کرد: این آزمون برای پذیرش دانشجوی دکتری کفایت نمی‌کند و یک سنجش ثانویه نیز جهت اندازه‌گیری پارامترهای دیگر مانند میزان مهارت، انگیزه، نگرش و احساس مسئولیت دانشجویان ضروریست که این سنجش تنها از طریق بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) در دانشگاه امکان پذیر است.

به گفته وی، دانشجوی دکتری تفاوت‌هایی با دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دارد که این تفاوت باعث می‌شود دانشجوی دکتری در دوران تحصیل با استاد زندگی کند و طی حدود چهار سال به تحقیق و پژوهش بپردازد، بنابراین شیوه پذیرش دانشجوی دکتری باید با شیوه پذیرش دانشجویان دیگر متفاوت باشد.

وی در این باره اظهار کرد: برای اینکه دانشجوی دکتری بتواند در دوران تحصیل با فراخ‌بال و اختیار کامل با استاد همکاری کرده و این همکاری منجر به تولید علم شود، لازم است بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) توسط دانشگاه و استادان در پذیرش دانشجویان تاثیرگذار باشد.

خدایی درباره نتیجه ایجاد تغییرات طی چهار سال برگزاری آزمون دکتری از سوی سازمان سنجش، تصریح کرد: در بحث کیفیت ورودی‌ها بررسی‌های انجام شده هیچ تفاوت معنی‌داری را نشان نمی‌دهد. همچنین طی این سال‌ها بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) و آزمون کتبی باعث شده است که ظرفیت دانشگاه‌ها خالی بماند و همیشه این ظرفیت طی مرحله اولیه و سپس طی تکمیل ظرفیت پر شده است.

تهیه شیوه‌نامه‌ای جهت برگزاری آزمون شفاهی دکتری برای دانشگاه‌ها

رییس سازمان سنجش آموزش کشور دغدغه فعلی دانشجویان و استادان را در زمینه آزمون دکتری در رابطه با عدم شفاف‌سازی در این حوزه دانست و گفت: اگر سازمان سنجش به سمت یک شفاف‌سازی در این زمینه حرکت کند تا داوطلب از قبل بداند که دانشگاه در آزمون شفاهی چه مواردی را مورد سنجش قرار می‌دهد و این امر اطلاع‌رسانی صحیح شود بخش زیادی از مشکلات در این زمینه حل می‌شود.

نحوه برگزاری آزمون شفاهی مستقل در هر یک از دانشگاه‌ها و نحوه نظارت بر این آزمون از دیگر نکاتی بود که خدایی به آن اشاره کرد و در این باره اظهار کرد: این طور نیست که هر دانشگاه برای بررسی سوابق تحصیلی بتواند خارج از چارچوب عمل کند و در هر صورت این بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) باید با در نظر گرفتن سوابق تحصیلی و پژوهشی فرد، مرتبط بودن با رشته و علاقه‌مند بودن داوطلب صورت گیرد.

وی با اشاره به اینکه شیوه‌نامه‌ای جهت برگزاری آزمون شفاهی برای داوطلبان در نظر گرفته شده است که با هماهنگی حوزه‌های مرتبط و وزارت علوم در اختیار دانشگاه‌ها گذاشته می‌شود، افزود: البته چنین شیوه‌نامه‌ای پیش از این نیز وجود داشت اما این بار با تأکید و شفافیت بیشتر این امر پیگیری خواهد شد تا نگرانی وزارت علوم، دانشجویان و استادان درباره کیفیت آزمون ورودی و فقط حداقل‌های آموزشی کاهش یابد.

تحلیل محورهای آموزشی مد نظر در آزمون کتبی دکتری نیز از نکاتی بود که رییس سازمان سنجش آموزش کشور به آن پرداخت و اظهار کرد: در این آزمون سه محور دروس تخصصی، آزمون زبان و آزمون استعداد تحصیلی در نظر گرفته می‌شود. با توجه به اینکه در حال حاضر 267 رشته در آزمون دکتری وجود دارد که اکثراً رشته‌های دارای گرایش هستند، یکی از مشکلات در این بحث آن است که پیش از سال 90 هر دانشگاه آزمون مستقلی برگزار می‌کرد و دانشجوی می‌پذیرفت.

وی در این باره افزود: در آن زمان دانشگاه‌ها با سلیقه‌ها و معیارهای متفاوت پذیرش دانشجوی دکتری را انجام می‌دادند، در حال حاضر نمی‌توان انتظار داشت سوابق تمام داوطلبان آزمون دکتری که 240 هزار نفر هستند، توسط دانشگاه‌ها انجام شود، زیرا این امر با هیچ ظرفیتی امکان‌پذیر نیست.

روش ترکیبی آزمون دکتری شانس قبولی دانشجویان را افزایش می‌دهد

خدایی با تأکید بر اینکه درس‌ها و مواد آزمون از مواردی است که متخصصان شورای عالی که عصاره گروه‌های آموزشی دانشگاه‌ها هستند، آن را برنامه‌ریزی می‌کنند، گفت: یکی از ایرادات روش قبلی آن بود که یک دانشجو حداکثر

می توانست در آزمون دو دانشگاه شرکت کند که این امر شانس قبولی وی را کاهش می داد و وی فرصت قبولی زیادی را از دست می داد. اما با روش جدید، عدالت نسبی بیشتری برای داوطلبان وجود دارد.

به گفته رییس سازمان سنجش آموزش کشور، سیاست فعلی وزارت علوم به ویژه در دولت یازدهم آن است که سنجش به صورت متمرکز انجام شده و پذیرش دانشجوی دکتری به دانشگاه ها واگذار شود. به این معنا که یک غربالگری اولیه، افراد را برای مصاحبه دا کرده و آنها را به دانشگاه ها هدایت می کند.

وی با اشاره به اینکه بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) داوطلب از سوی دانشگاه باعث می شود که استاد بتواند دانشجوی مورد نظر خود را با توجه به پارامترهای مشخص انتخاب کند، گفت: از طرف دیگر نیز برای آنکه داوطلبان احساس بی عدالتی نکنند و این تصور به وجود نیاید که استاد و گروه آموزشی یک دانشجو را از سال اول دوره کارشناسی برای ورود به دوره دکتری انتخاب کرده است، یک آزمون اولیه نیز برگزار می شود. ولی باید توجه داشت که ممکن است تغییری در وضع هر یک از بخش های سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) و آزمون کتبی ایجاد شود، اما هرگز هیچ از این بخش ها حذف نمی شود.

نحوه برگزاری آزمون زبان دکتری، سؤالات این آزمون و همچنین اعتباربخشی به این آزمون نیز از نکاتی بود که خدایی در این گفت و گو به آن اشاره کرد و گفت: فرآیند کلی سازمان سنجش آن است که به سمت اعتباردهی به تمام آزمون ها حرکت کند تا داوطلب بتواند در صورت عدم موفقیت در کسب حد نصاب لازم برای قبولی در آزمون دکتری فرصت دیگری برای شرکت در آزمون را داشته باشد.

وی با تاکید بر اینکه اعتباربخشی به آزمون در کنار تعدد آزمون ها از اهداف آینده سازمان سنجش است، اظهار کرد: همانطور که در مورد آزمون سراسری نیز شورای سنجش و پذیرش درباره تعداد آزمون و نحوه برگزاری آن تصمیم گیری می کند، در زمینه آزمون دکتری نیز همین اتفاق می افتد. اما هنوز طرح آزمون دکتری سال 94 نهایی نشده است. با این حال فرآیند جداسازی سنجش از پذیرش ادامه پیدا خواهد کرد و این چارچوب به گونه ای پیش می رود که اختیارات دانشگاه ها بیشتر شود.

انجام آزمون استعداد تحصیلی مورد تایید همه دانشگاه های معتبر دنیا است

از دیگر ابهامات داوطلبان آزمون دکتری، ضرورت برگزاری آزمون استعداد تحصیلی بود که رییس سازمان سنجش آموزش کشور در باره آن اظهار کرد: آزمون استعداد تحصیلی آزمونی مشابه GRE است که در بزرگترین دانشگاه های دنیا هم برگزار می شود. در واقع در دانشگاه های معتبر جهان برای پذیرش یک دانشجو در ابتدا آزمون GRE و سپس آزمون زبان گرفته می شود تا پس از طی این مراحل، داوطلب بتواند وارد فرآیند ارزیابی سوابق آموزشی و پژوهشی شود. در نتیجه برگزاری این دو آزمون مورد قبول در تمامی دانشگاه های دنیا و یک روند کلی در این زمینه است.

خدایی با اشاره به اینکه نحوه عملکرد دانشجویان در آزمون کتبی و نحوه عملکرد آنها در آزمون استعداد تحصیلی با یکدیگر همبستگی دارند، گفت: اما این امر باعث نمی شود که هیچ کدام از این آزمون ها حذف شود. زیرا هدف از

برگزاری این آزمون‌ها، نه فقط سنجش میزان معلومات دانشجویان، بلکه انتخاب دانشجویان برتر از میان تمام متقاضیان ورود به دوره دکتری است.

کاهش تعداد سوالات آزمون زبان و تخصصی شدن این آزمون

وی در پاسخ به یکی دیگر از سوالات داوطلبان در زمینه عمومی بودن سوالات آزمون زبان دکتری، اظهار کرد: یکی از تغییراتی که در آزمون دکتری امسال نسبت به سال گذشته ایجاد شده، در بحث آزمون زبان است. این آزمون در سال‌های قبل مشابه آزمون‌های جهانی بود و از همان روش‌های متداول در تمام دنیا استفاده می‌شد. یکی از بحث‌هایی که در حال حاضر مطرح شده، آن است که از وزن تاثیر آزمون زبان کاسته شده و وزن بیشتری به آزمون تخصصی داده شود.

رییس سازمان سنجش آموزش کشور با اشاره به اینکه در نتیجه نظرات و انتقادات متقاضیان در سال پیش رو تغییراتی در آزمون زبان و سوالات این آزمون ایجاد شد، خاطر نشان کرد: امسال سوالات آزمون زبان تخصصی هر رشته خواهد بود. همچنین تعداد این سوالات به 30 سوال کاهش داده شده است و علاوه بر آن ضریب آن نیز از دو به یک کاهش یافته است که عملاً تمام این تغییرات مطابق با نظرات داوطلبان بوده است.

خدایی افزود: البته این آزمون به لحاظ مسائل فنی سنجش نمره منفی دارد و داوطلب نمی‌تواند با شانس زدن سوالات، نمره بگیرد.

مجازین به انتخاب رشته با توجه به رشته انتخابی و نمره کسب شده در آزمون به دانشگاه‌ها دعوت می‌شوند

وی همچنین در رابطه با نحوه دعوت مجازین به انتخاب رشته به دانشگاه‌های مختلف، تصریح کرد: در مرحله اول که داوطلبان مجاز به انتخاب رشته می‌شوند، می‌توانند با توجه به نمره خود، انتخاب رشته کنند و سپس سازمان سنجش با در نظر گرفتن سه معیار نمره آزمون و انتخاب فرد، معدل کارشناسی و ارشد این افراد مجاز را به دانشگاه‌ها معرفی می‌کند. به همین دلیل اگر نمره یک داوطلب با رشته‌ای که انتخاب کرده است، مطابقت نداشته باشد، طبیعتاً برای بررسی سوابق تحصیلی (مصاحبه، سوابق آموزشی و پژوهشی) به آن دانشگاه معرفی نخواهد شد.

تاثیر 20 درصدی معدل در آزمون دکتری از دیگر مطالبی بود که رییس سازمان سنجش آموزش کشور به آن پرداخته و در این باره تصریح کرد: در آزمون دکتری رشته مرتبط تعریف شده است. بنابراین داوطلبین نمی‌توانند از هر رشته‌ای برای شرکت در آزمون هر رشته اقدام کنند، مگر اینکه آن رشته‌ها بین رشته‌ای باشد. با در نظر گرفتن این توضیحات معدل کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشجویان طراز شده و در نمره کنکور این افراد تاثیر خواهد داشت.

وی تصریح کرد: با توجه به اینکه یک دانشجو چهار سال در دوران تحصیلی خود ارزیابی شده است، طبیعی است که نتیجه به دست آمده در این چهار سال از پارامترهای دخیل در قبولی آزمون دکتری باشد و نمی توان نتیجه هر داوطلب در آزمون دکتری را به صورت مطلق در نظر گرفت.

پذیرش دانشجوی استعداد درخشان بر عهده هر دانشگاه است

سلیقه ای عمل کردن دانشجویان در پذیرش دانشجویان استعداد درخشان بدون آزمون برای دوره دکتری نیز از مسائل دیگری بود که داوطلبان شرکت در دوره های دکتری درباره آن ابهام داشتند.

رییس سازمان سنجش آموزش کشور در پاسخ به ابهامات در این زمینه اظهار کرد: در بحث پذیرش دانشجوی استعداد درخشان بدون آزمون، سازمان سنجش تنها نقش تعیین کننده و نظارتی دارد و دانشگاه ها هم طبق آیین نامه اجبار ندارند که هر سال دانشجویان استعداد درخشان را بدون آزمون در دوره دکتری پذیرش کنند. بلکه هر دانشگاه بر اساس امکانات و وضعیت هر سال تحصیلی خود تصمیم می گیرد که با در نظر گرفتن سوابق تحصیلی یک دانشجو و وضعیت علمی وی، این دانشجو را در دوره دکتری پذیرش کند. نقش سازمان سنجش آن است که در مورد افراد پذیرفته شده نظارت داشته باشد که این افراد در چارچوب ضوابط پذیرش شده باشند.